

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N° 35

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-
1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees
Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.

24 sept.

1924

„Kustbon.“

I somras gladdes vi alla åt vår lilla tidning, som, även om den kom blott varannan vecka, likväl hade utseende, format och innehåll av en „riktig“ tidning. Och jag tror, att varenda svenskvän är glad åt varje „Kustbo“, som kommer, och desto gladare ju mer han får att läsa. Talar någon om att „bojkotta“ tidningen, så är det talet säkert ej allvarligt menat.

Men, kära vänner Eiboland runt, skola vi nu ej alla enas om att var i sin stad göra några handgrepp, så att „Kustbon“ i framtiden kommer i samma nivå som i somras?

Först och främst! Tidningen måste bli lika stor som veckotidning som den varit såsom varfjortondagstidning! Nu är den alldeles för mager. Och jag vet visst, att våra vänner i Sverige tänka detsamma.

Själv tyckte jag såsom nykommen riksvensk hittut i höstas, att det var bra klen själaspis, som ur pressypunkt bjöds svenskarna i Estland, men tänkte: de mäktade väl ej mer ännu. Men — nu vet jag en sak: de mäktade mer, vida mer! Det finns icke få i

våra bygder, som kunna stå till tjänst i „Kustbons“ spaltparad, om de bara vilja. Huvudsaken är ju, att alla svenskbygderna komma till tals, att vi få litet av varje från var ort och så därtill klara ledande tankar i det gemensamma. Gör vad du kan för vårt organ och det skall bli större, kvantitativt och kvalitativt.

Men — nu invänder min gode vän redaktören, som med dessa rader ingalunda klandras; helt visst har han, upptagen med mångahanda, ägnat sitt blad den bästa vård — nu invänder han: vi ha ej råd trycka mer än fyra sidor i veckan. Nåja! Men vems är felet? Allas vårt! Varför annonsera vi icke? Det är annonserna, som bära en tidnings ekonomi. Och skulle ej ett större antal annonser göra vår tidning dubbelt intressant? Det finns handelsmän på Vormsö, Nuckö och Rågöarna. Någon gång ha de väl ändå något nytt och extra prima, som de kunde skäppa med i „Kustbon“. Och „storhandlarna“ i Hapsal! Tre stycken! De skulle ha ständiga annonser i „Kustbon“. Helt säkert gäve Blees dem en bra rabatt! Och varför ej tala

om för oss stadsbor, att den och den Vormsöbon då och då har prima björkved i Revals hamn. Vi Revalsbor skulla kanske bli tämligen bra kunder. Alldeles säkert köpte vi hos svenskarna. Och det ges helt säkert en och annan affärsman här i Reval, som ej skulle vara ledsen insända en annons, bara han får en liten påstötning. Den ges härmed.

Och ännu en sak! Är det ej så, att vi alla härute i förskingringen skulle vara såsom en enda stor familj? Så skulle vi ock meddela varandra, vad som i våra privata förhållanden av särskilt glädjande eller allvarl. gripande art sig tilldrager. Vi skulle sätta in annonser om vigsel, dödsfall och födelser. Nog skulle detta föra oss närmare varandra och göra vår tidning rikare. Och framför allt! Det skulle skaffa „Kustbon“ litet pengar. Ty en tidning skall leva på annonser framför allt. Det är verkligen ej rekommenderande för oss här ute, att vi måste taga emot även underhållet för vår tidning från Sverige. Det kunde vi nog gå i land med själva, om vi annonserade och — betalade prenumerationsavgifterna i rättan tid!

Sålunda! In summa: Vi skola arbeta för, att tidningen i framtiden blir en åttasidig veckotidning. De nödiga tryckningskostnaderna skaffa vi oss genom egna och andras annonser.

Erik Petzäll.

Svenskt lärareseminarium i Estland?

„En ny dödfödd tanke“! utbrister kanske mer än en vid åsynen av denna rubrik. Även under tecknad anser frågan om eget seminarium såsom saknande grund, vida mindre lämplig för verkligheten än ett eget högre läroverk. Men eftersom tanken redan kommit så långt som till rikssvenska tidningsspalter, så vore frågans ventilerung i vår egen tidning av ett visst berättigande.

Den eller de, som stått faddrar till denna tanke, hava tänkt sig seminariet som „engångsseminarium“, d. v. s. man skulle mottaga elever bara en gång, och sedan föra hela uppsättningen till slutet. Alltså hade man hela tiden att göra med endast en klass. Lärotiden fyraårig. Det hela utmynnar således i ett surrogatseminarium, gott nog för landets efterblivnaste folkminoritet.

Som bekant, äro Estlands seminarier 6-klassiga. I I kl. mottagas ungdomar, som avslutat 6 kl. folkskola, men eftersom till strömningen överstiger antalet lediga platser i seminarierna, så mottagas endast de bästa efter s. k. konkurrensexamen. Avslutad seminariekurs berättigar till inträde vid universitetet.

Vårt 4 kl. seminarium skulle alltså leverera lärare, som vore betydligt sämre förberedda och utrustade än deras estniska kolleger. Våra svenska folkskolor bleve sämre än de estniska och vår folkstam i kunskaper och vetande underlägsen den estniska grannen. Det vore följden!

Man invänder, att då Sveriges folkskollärare äro goda nog med fyraårig utbildning, borde denna tid räcka till även för oss.

Glöm då ej de förkunskaper, som erfordras vid inträde i svenskt, rikssvenskt seminarium. Inte skulle våra 6-klassister komma in där. Svenska Finland då? Där är kursen 5-årig och inträdesfordringarna skärpas år från år. Och finland svenska och finska lärare stå på samma kunskapsnivå. Men nöja vi oss med sämre, än vad staten består sina övriga medborgare, då äro vi slagna till slut och hava frivilligt intagit II klass medborgarens föraktade plats. Nej, endast det bästa må anses för gatt nog, även om vi äro bara Estlandssvenskar.

Men vilken utväg till det „bästa“ kunde jag då anvisa?

Till att börja med den redan inslagna, den att estniska staten ger oss i stipendier pr seminarist lika mycket, som en estnisk seminarist kostar samhället. Det vore väl ej mer än billigt begärt. Statistiken säger oss, att svenskarnes skolyäsende kostar staten mindre än de övriga nationaliteterna här i landet, pr individ räknat. Men hava vi lika förpliktelser mot samhället, måtte vi väl även hava samma rättigheter. Våra stipendiater sända vi till Finland och Sverige, så länge man tar emot oss. Stängas dörrarna där, gå vi in vid estniskt seminarium, ty „håda ajab ka härja kaevu“, det är uttytt: „nöden haver ingen lag.“ Antingen vi stå eller falla, men på inga villkor „kristidsvaror“ till folkuppfostrare! Vid estniska seminariet kunde en svenskspråkig lektor, en riktig sådan, ändå kunna anställas. Detta vore dock den sista utvägen, ifall de övriga stängdes.

Att förhoppas är, att estniska maktägande ej meddgiva inrättandet av ett dylikt II eller III klass svenskt seminarium, antingen vi till dess hava vår mångomtalade kulturella autonomi i hamn eller icke: skollagar, folkundervisningslagarna, skola vara lika för alla! Och skulle Estlands svenska medborgare vilja hålla till godo med mindre, än vad som erfordras av

flertalsbefolkningen, då måste staten säga ett obevekligt: nej!

Joel Nyman.

Redaktionens anmärkning.

Redaktionen, som beklagar att „seminariefrågan“ i förtid skulle behöva komma till offentligheten i in- och utlandet, kan icke uraktlåta att till ovanstående göra en anmärkning. Planen att få våra blivande folkskollärare utbildade i Finland och Sverige, är för tillfället ovillkorligen den bästa lösningen av den så viktiga lärareutbildningsfrågan och den, som skriver denna anmärkning, har kanske gjort mer än de flesta för planens förverkligande. Den saken gillas av alla och f. n. vistas redan 7 estlandssvenska ungdomar vid svenska seminarier i utlandet och kunna vi därför lämna den delen av frågan utan vidare. — Joel Nyman talar ironiserande om „en ny dödfödd tanke“, d. v. s. planen att i framtiden grunda ett svenskt seminarium, men i alla fall finner också han lärareutbildningsfrågan mycket viktig, annars skulle han icke, såsom så ofta förut, beklagat vår tröstlöshet och våra folkskolors efterblivenhet. Och mycket riktigt: våra folkskolor må st e först och främst göras tidsenliga innan vi kunna gå vidare, men just därför behöva vi också kompetenta lärarekrafter. Lärareutbildningsfrågan kan dock bäst lösas genom öppnandet av ett eget svenskspråkigt seminarium. För ändamålet kunde nödiga medel av staten erhållas. Lärarelönerna bleve icke heller så små att icke lämpliga seminarielärare skulle kunna anställas, t. ex utifrån, även lokal- och undervisningsmaterialfrågan kunde någorlunda ordnas i stad, och då behövde ju tanken icke vara så avskrämande. Joel Nyman föredrar märkvärdigt nog ett estniskt seminarium framför ett svenskt. Man får den uppfattningen av uttrycken i artikeln, att vad som presteras i republikens riksspråkiga

skolor nära nog vore omöjligt att uppnå av andra nationer. Och det som artikelskrivaren säger om finländska svenska seminarier kan också tolkas ungefär så här: "Även om finlandsvenska seminarier äro sämre än estniska, så är det icke farligt för svensarna där, då finska seminarier icke äro bättre, men vi estlandsvenskar borde ha större fordringar på våra lärare, lika stora som esterna". Så ungefär låter det med andra ord. Estniska staten gör visserligen sitt bästa, men enligt pedagogerna lämna nog också de härvarande seminarerna mycket övrigt att önska, och vad seminarielärarnes duglighet beträffar, så kunna nog dessa seminarier på långt när icke jämföras med de nordiska, då man här i landet ofta måste nöja sig med icke akademiskt bildade krafter. Att kursen är 6-årig beror på att så mycken tid ägnas åt de främmande språken. Men vi skola icke ingå på de estniska seminarerna. De kunna för det vara moderna och goda nog och utvecklas allt jämnt. Att dock rekommendera ett estniskt seminarium för svenskar som ett slags utväg, då utsikter till att få ett svenskt sådant med likadant program finnas, är en sak, som ur nationell synpunkt sett ingalunda kan godkännas.

Till slut må sägas, att seminariefrågan icke är nyssfödd, ehuru det kan låta så, men den är dock icke ännu så genomtänkt, att den tål offentlig diskussion, och det dröjer nog ännu något år, innan planen kan realiserast. Därför är det icke önskligt att närmare ingå på frågan.

N. B.

Kurs i svenska språket

för mognare svensk ungdom anordnas denna vinter av under-teknad. Kursen kommer att pågå från den 6. okt. till slutet av mars eller början av april och skall omfatta c:a 40 dubbelktioner tvenne kvällar i veckan,

varvid ena gången rättstavningslära, rättskrivning och interpunktion, andra gången litteraturhistoria, litteraturläsning och fonetik skulle utgöra föremål för selsättning. Kursen avser ungdom med kännedom i svenska språket.

Om 25—30 deltagare anmäla sig, blir priset 350 mk., om 20—24 deltagare 400 mk., om 15—19 deltagare 500 mk. Skulle deltagarantalet ej uppgå till 15, inställes kursen.

Erik Petzäll.

Redaktionen får härmed från sin sida på det bästa rekommendera de anmälda kurserna. Det finns svensk ungdom, som besöker icke-svenska skolor och även äldre, som icke fått undervisning i sitt modersmål. Dessa och även längre komna i språket vilja vi härmed uppmana, att flitigt begagna sig av detta enastående tillfälle till förkovran i modersmålet, som nu beredes dem av vår energiske unge prost.

Ormsö.

Söndagen d. 6 sept. voro Dagöborna igen på Magnushof: skådespel och dans, det var huvudnumret, dragspikarne. Och folk i massor, säga deltagare, alltså även inkomster. Dansen måtte hava räckt till småtimmarna påföljande dag.

Ja, dit hän har det redan gått och ännu längre går det. Varför hava främlingarna så god framgång här? Därför att svensk ungdom ej tillåtes ordna ungdomsfäster med något i nöjesväg på programmet. Anordnarena skulle helt visst stenas och korsfästas. Nu, redan nu, börjar ungdomen gå egna vägar, vägar, där inget allvarsamt maningens ord ljuder, där allt går i det rafflande nöjets tecken. Ja, så går det, då vederbörande folkets ledare, andliga, religiösa ledare, ej vilja taga reson, ej vilja vara med om förena det allvarsamma med det ungdomligt oskyldiga, det nyttiga med det

nöjsamma. När skola det religiösa livets anhängare räcka det kulturellas förespråkare handen till ett förståelsefullt och gemensamt samarbete? Ungdomen väntar på det förlösande lystningsordet.

* * *

Stormen d. 11 d: s har, dess bättre, ej anställt större skador här. Endast några Borrby fiskebåtar foro olovandes till havs och galeasen "Södern" har i Ubbholmsviken fått kapa små master för att ej driva i land. Magnushofgaleasen "Vera" har drivit i land utanför Österby — med full vedlast. Ankarkättningen brast under Hästholmen. Vid lägre vatten torde skutan komma att stå på det torra.

Vattenståndet under stormen ovanligt högt, 6 fot över normen, påstås det. Mickelins båtbygga i Sviby åkte i land. —

Till "Birkas vännernas" duktiga töser, som på fästen å Birkas d. 6 sept. på ett så präktigt sätt löste uppgiften som värdinnor och "tjänande systrar" frambara Ormsödeltagare av fästen härmed ett ärligt och varmt svenskt tack! Edra bemödanden gjorde gott både i väst och hjärta. Tack, tack!

Joel N—n.

"M. M." (muntra musikanter) från Helsingfors skall på söndagen den 28 sept. konserteras både i "Estonia" och i Revals svenska kyrka. Denna manskör är vitt berömd och hoppas vi därför, att alla, som intressera sig för verkligt god körsång, icke skola försumma tillfället.

Se annonsen i "Kustbon" och annonserna om tiden för konserten i "Estonia" i estniska och tyska tidningar.

Den gångna veckan.

I början av den gångna veckan började riksdagen, såsom redan meddelats i förra numret, sin verksamhet efter sommarlovet. Allas blickar äro därför nu riktade på

riksdagen. Det har varit svåra tider vi fått uppleva under sommaren och har man därför liksom väntat att genom riksdagen någon förändring till det bättre skulle åstadkommas. Emellertid har riksdagen denna gång icke alls tagit någon ställning till den ekonomiska krisen och det har ju icke heller sett så mörkt ut under den sista tiden. Riksdagen har tagit i tu med vanliga lagprojekt och håller f. n. på med pensionlagen. Lagen angående folkminoriteternas kulturella autonomi torde redan denna vecka komma till behandling. — Även våra självstyrelseinstitutioner ha det nu rätt svårt i ekonomiskt hänseende. Så t. ex. har Revals stadsförvaltning, som ovillkorligen alltid varit det ekonomiskt starkaste kommunala självstyrelseämbetsverket, för september icke varit i stånd att utbetala mer än hälften av lönerna till lärare och andra tjänstemän.

Finlands sjöfart på Reval ökas.

Under augusti har till hamnen i Reval inklarerats 175 fartyg och utklarerats 182. Såväl bland de in- som utklarerade fartygen bildade finländska flertalet, eller 59 in- och 56 utklarerade. Näst kommo estländska farkoster med resp. 38 och 42.

Att finländska flaggan intagit främsta rummet i Revals hamn i augusti beror, säger Rev. B.,

på ryska spannmålstransporter, vilka transito gått till Finland samt på exporten av kreatur.

Utlandet.

Folkförbundets arbete i Genève är framgångsrikt och en fredsvän kan ej annat än glädjas över de vackra beslut, som fattats där för världsfredens be- tryggande. Folkförbundet har bl. a. be- slutat, att vid behov även in- skrida med makt till försvar av en angripen. Men männe de vackra besluten skola kunna realiseras? — Vad det upproriska Kina beträffar så är Folkförbundet icke i stånd att göra slut på blodutgjutelserna där, då detta land icke vill komma med i folkens förbund och självt vill reda ut sina miss- hälligheter. I Danmark däremot ha socialisternas strävanden resulterat i att militären helt och hållet skall avskaffas. Även Frankrike och andra stormakter anse rustningarnas begränsande nödvändig. Över huvud taget har Frankrike nu under Herriots ledning övergått till en annan mera försonande politik än vad fallet var under Poincarés tid. I alla fall håller Europa nu på med att fundera ut planer, huru världsfreden bäst skall kunna betryggas.

Kina.

Tjangtsolin själv i spetsen för sina armèer.

Mukden, 16 sept. (F. N. B.) Tjangtsolin har utfärdat en prok-

lamation, vari han meddelar att han övertager det personliga kommandot över samtliga Mand- sjuriska styrkor i resningen mot president Tsaokun. Tjangtsolins trupper ha numera överskridit gränsen och batalj väntas inom kort. — Reuter.

Englands löfte att med sin flotta stöda skiljedom.

Detta löfte ges icke utan förbehåll.

London, 15 sept. (F. N. B.) Från Genève meddelas, att den britiska huvuddelegeraden lord Parmoor i dag framhållit omöjligheten för den engelska regeringen att gå in på att den britiska flottan utan reservation skall ställas till nationernas förbunds disposition för att genomdriva ett skiljedomstolsutslag, vilket ignoreras av en konventionsbrytande stat. Förslaget om att en sådan uppgift skulle åvälvas den engelska marinen var ursprungligen framställt av Frankrike.

Kyrkliga tillkännagivanden.

15. sönd. e. Tref. Högmässa St. Mikaelskyrkan kl. 1/211 f. m. Prosten. — Söndagsskola kl. 12 (äldre avdelningen).

Torsd. 25. Församlingshögtid (se föreg. nr.!) — Tisd. 30. kl. 8 e. m. Kyrkl. ungdomskretsen (pastorsbostaden).

Född: Åke Mattsson.

Rättelse.

I artikeln "Ålderdomshem i svenskbygden" förekommer ett större tryckfel, 2. spalten, rad 2 nedifrån: föreståndarinna-syster, skall vara församlingssyster.

Kurs i svenska språket

för mognare svensk ungdom anordnas av undertecknad stundande vinter, måndagar och torsdagar kl. 8—9.30, Riddareg. 3.

Anmälan sker måndagen d. 6. dennes kl. 8. e. m. å nämnda ställe. Se vidare notis i dagens tidning.

Erik Petzäll.

Konsert

av manskören "M. M." (muntra musikanter) från

Helsingfors i St. Mikaelskyrkan

söndagen den 28 sept. kl. 5 e. m.

Inträde 100 mk.